

טיוטה לדיון בוועדת הכנסת – שתי הצעות חוק מטעם הוועדה בעניין ועדת חקירה פרלמנטרית

הצעת חוק-יסוד : הכנסת (תיקון – סמכויות ועדת חקירה פרלמנטרית)

1. תיקון סעיף 22 בחוק-יסוד : הכנסת¹, בסעיף 22 –
- (1) בכותרת השוליים, בסופה יבוא "פרלמנטריות";
- (2) אחרי "על ידי הכנסת" יבוא "לרבות לעניין סמכותה לקבל מידע ולזמן גורם שסעיף 21 אינו חל לגביהם."
2. תיקון חוק-יסוד : הממשלה², בסעיף 42(א), בסופו יבוא "וניתן לקבוע הסדר מיוחד לעניין מסירת מידע לוועדת חקירה פרלמנטרית שהוקמה לפי סעיף 22 לחוק-יסוד : הכנסת".

הצעת חוק הכנסת (תיקון – סמכויות ועדת חקירה פרלמנטרית), התשע"ז–2017

1. הוספת סעיפים 5א ו-5ב בחוק הכנסת, התשנ"ד–1994³, אחרי סעיף 5 יבוא :
- 5א. לא תיפתח ולא תתקיים ישיבה של ועדת חקירה פרלמנטרית שהכנסת מינתה לפי סעיף 22 לחוק-יסוד : הכנסת⁴ (בחוק זה – ועדת חקירה פרלמנטרית) אלא אם כן נכחו בה רוב חברי הוועדה.

¹ ס"ח התשי"ח, עמ' 69.

² ס"ח התשס"א, עמ' 158.

³ ס"ח התשנ"ד, עמ' 140.

⁴ ס"ח התשי"ח, עמ' 69.

(ב) ועדת חקירה פרלמנטרית תניח על שולחן הכנסת דוח המפרט את פעולותיה ומסקנותיה, בצירוף עמדת מיעוט, אם היתה, והיא רשאית להניח דוח ביניים; דוחות כאמור יונחו על שולחן הכנסת אם אושרו על ידי הוועדה ברוב חבריה; רשאי להשתתף בהצבעה על דוחות כאמור רק חבר הכנסת שנכח ברוב ישיבותיה של הוועדה.

סמכויות ועדת חקירה פרלמנטרית 5.ב.

(א) לוועדת חקירה פרלמנטרית יהיו הסמכויות המסורות לוועדה קבועה של הכנסת בכל הנוגע לחובת התייצבות ולחובה למסור לה מידע ומסמכים.

(ב) נוסף לסמכויות לפי סעיף קטן (א), רשאי יושב ראש ועדת חקירה פרלמנטרית, במסגרת מילוי תפקידיה, לזמן לישיבת הוועדה נושא משרה או עובד, או מי שהיה נושא משרה או עובד בתקופה שבה עוסקים דיוני הוועדה, בחברה ציבורית כהגדרתה בחוק החברות.

(ג) זימון לוועדת חקירה פרלמנטרית לפי סעיפים קטנים (א) או (ב) לעניין מי שהוא נושא משרה או עובד כאמור במועד הזימון, ייעשה באמצעות השר הנוגע בדבר (בסעיף זה – השר) או בידיעתו, ולגבי מי שאינו בשירות המדינה – באמצעות ראש הגוף שהמוזמן פועל בשירותו או בידיעתו, לפחות שבוע לפני מועד הישיבה, ויצוין בו הנושא שידון בישיבה.

(ד) מי שזומן לפי סעיפים קטנים (א) או (ב) ולא הופיע לדיון, רשאית ועדת החקירה הפרלמנטרית, ברוב חבריה, לדרוש ממנו, בכתב, להתייצב, בזימון שייעשה לפי סעיף קטן (ג) (בסעיף זה – דרישה להתייצב).

(ה) מי שזומן או קיבל דרישה להתייצב בפני ועדת חקירה פרלמנטרית, ימסור לה מידע ומסמכים המצויים ברשותו כפי שיקבע יושב ראש הוועדה, בהודעה שתימסר לו לפחות שבוע לפני מועד הישיבה; לא היו המידע או המסמכים ברשותו של המוזמן אך ידע ברשות מי הם מצויים, יודיע ליושב ראש הוועדה בידי מי הם מצויים.

(ו) מי שהתבקש למסור מידע ומסמכים לפי סעיפים קטנים (א) או (ה) ולא מסר אותם, רשאית ועדת החקירה הפרלמנטרית, ברוב חבריה, לדרוש ממנו, בכתב, להמציאם, בדרישה שתיעשה לפי סעיף קטן (ה) (בסעיף זה – דרישה להמצאת מידע).

(ז) סבר מי שהתבקש למסור מידע ומסמכים לוועדת החקירה הפרלמנטרית כי מסירתם עלולה לפגוע בביטחון המדינה ויחסי החוץ או קשרי מסחר בינלאומיים שלה, או לפגוע בזכות או חסיון שבדין, ימסור את המידע והמסמכים ליושב ראש הוועדה, אשר יחליט אם להביאם לידיעת חברי הוועדה; החליט יושב ראש הוועדה כאמור, רשאי הוא להחליט כי ישיבת הוועדה תהיה חסויה וכי פרסום הדברים שנאמרו או נמסרו בה, אסור, כפי שיקבע; החלטת יושב ראש הוועדה תימסר בכתב למי שהתבקש למסור את המידע והמסמכים.

(ח) מי שהתבקש למסור מידע ומסמכים לוועדת החקירה הפרלמנטרית רשאי לבקש מהוועדה, בתוך שבעה ימים מיום שהחלטת יושב ראש הוועדה נמסרה לו, לקיים דיון נוסף בהחלטות יושב ראש הוועדה לפי סעיף קטן (ז).

(ט) מי שקיבל דרישה להתייצב או דרישה להמצאת מידע ולא עשה כן ולא הראה טעם צודק לכך, דינו – קנס.

(י) מי שקיבל דרישה להתייצב או דרישה להמצאת מידע ולא עשה כן ולא הראה טעם צודק לכך, רשאי יושב ראש הכנסת לקבוע, כי הוא או אדם אחר הפועל מטעמו או למענו, לרבות שדלן, לא יהיה רשאי להשתתף בישיבות של ועדות הכנסת, לתקופה שיקבע, ושלא תעלה על ששה חודשים, וימי פגרת הכנסת לא יבואו במניין; יושב ראש הכנסת רשאי להחליט כאמור גם ביחס לגוף או לחברה שבה הוא נושא משרה או עובד באותה עת, אם הוזמן במסגרת תפקידו בהם.

(יא) לא יזומן לפי סעיף זה ולא יידרש למסור מידע ומסמכים כל אחד מאלה –

(1) נשיא המדינה;

(2) יושב ראש הכנסת;

(3) בעל משרה שיפוטית, בעניין של שפיטה.

(יב) בסעיף זה –

"חוק החברות" – חוק החברות, התשנ"ט–1999⁵;

"נושא משרה", לעניין חברה ציבורית – כהגדרתו בחוק החברות⁶;

"ראש הגוף" – "...

דברי הסבר

סעיף 22 לחוק-יסוד: הכנסת, שכותרתו "ועדות חקירה", קובע כך: "הכנסת רשאית למנות ועדות חקירה, אם על ידי הסמכת אחת הוועדות הקבועות ואם על ידי בחירת ועדה מבין חבריה, כדי לחקור דברים שהכנסת קבעה; סמכויותיה ותפקידיה של ועדת חקירה ייקבעו על ידי הכנסת; בכל ועדת חקירה יהיו גם נציגים של סיעות שאינן משתתפות בממשלה, לפי יחסי הכוחות של הסיעות בכנסת."

⁵ ס"ח התשנ"ט, עמ' 189; התשע"ז, עמ' 970.

⁶ סעיף 1 לחוק החברות, התשנ"ט–1999: "נושא משרה" – מנהל כללי, מנהל עסקים ראשי, משנה למנהל כללי, סגן מנהל כללי, כל ממלא תפקיד כאמור בחברה אף אם תוארו שונה, וכן דירקטור, או מנהל הכפוף במישרין למנהל הכללי."

עד היום לא הוסדרו סמכויותיה ותפקידיה של ועדת חקירה פרלמנטרית בחוק, אלא רק בתקנון הכנסת, הקובע בסעיף 135 כי "לוועדת חקירה פרלמנטרית יהיו הסמכויות הנתונות לוועדה קבועה בכל הנוגע לסדרי דיון, לזימון לוועדה ולקבלת מידע, ככל שהכנסת לא קבעה אחרת."

הצעות החוק נועדו להרחיב את סמכויותיהן של ועדות החקירה הפרלמנטריות בכל הנוגע לזימון וקבלת מידע, מעבר לאלה המסורות לוועדה קבועה של הכנסת, וזאת במטרה לחזקן ולשפר את יכולת הפיקוח והחקירה שלהן. לשם כך מוצע לקבוע בסעיף 22 לחוק-יסוד: הכנסת ובסעיף 42 לחוק-יסוד: הממשלה סעיפי הסמכה, המאפשרים לעגן בחקיקה רגילה הוראות בעניין הרחבת סמכויות הזימון וקבלת המידע של ועדות חקירה פרלמנטריות.

בנוסף, מוצע להוסיף לחוק הכנסת, התשנ"ד-1994 סעיפים חדשים שיעסקו בסמכויותיה של ועדת חקירה פרלמנטרית ובסדרי הדיון המיוחדים שיחולו בה.

כך, מוצע לחייב נוכחות של לפחות מחצית מחברי הוועדה בעת פתיחת כל ישיבה, וכן לקבוע חובה כי מסקנות הוועדה יאושרו ברוב חבריה, לצד חובת נוכחות של חברי הוועדה המאשרים את המסקנות בלפחות ממחצית הישיבות שקיימה הוועדה.

עוד מוצע לקבוע כי ועדת חקירה פרלמנטרית תהיה רשאית לזמן לישיבותיה, בנוסף לגורמים אותם רשאית לזמן ועדה קבועה של הכנסת (נושא משרה או ממלא תפקיד בשירות המדינה, ברשות מקומית, במועצה דתית, בתאגיד שהוקם בחוק או בחברה ממשלתית), גם נושא משרה ועובד בחברה ציבורית או מי שהיה נושא משרה או עובד בחברה ציבורית בתקופה שבה עוסקים דיוני הוועדה. מי שזומן ולא הופיע לדיון, תוכל ועדת החקירה ברוב חבריה להחליט על הוצאת "דרישה להתייצב".

לעניין מסירת מידע מוצע לקבוע כי מי שזומן או קיבל דרישה להתייצב ימסור לוועדת החקירה מידע ומסמכים המצויים ברשותו כפי שיקבע יושב ראש הוועדה, ואם לא עשה כן, רשאית הוועדה להחליט על הוצאת "דרישה להמצאת מידע".

במקרה שבו מי שנדרש להמציא מסמכים סבר כי אין למסור אותם לוועדה, לשם הגנה על ביטחון המדינה ויחסי החוץ או קשרי מסחר בינלאומיים שלה, או להגנה על זכות או חסיון שבדין (עילות המנויות בסעיף 42(א) לחוק-יסוד: הממשלה), יהיה עליו למסור אותם ליושב ראש הוועדה, אשר יחליט אם להעבירם לחברי הוועדה, והוא יוכל להחליט כי הם יידונו בישיבה חסויה וכי פרסומם יהיה אסור. במקרה כזה, מי שהתבקש למסור את המידע יהיה רשאי לבקש כי ועדת החקירה תקיים דיון נוסף בהחלטת היושב ראש.

אי התייצבות או אי מסירת מידע לפי החוק יהוו עבירה פלילית שדינה קנס. בנוסף, יושב ראש הכנסת יהיה רשאי לקבוע כי מי שלא התייצב או לא מסר מסמכים בניגוד להחלטת הוועדה, ולא הראה טעם צודק לכך, לא יהיה רשאי להשתתף בישיבות של ועדות הכנסת לתקופה שיקבע ושלא תעלה על ששה חודשים, וכך גם אדם הפועל מטעמו או למענו, לרבות שדלן. יושב ראש הכנסת יהיה רשאי להחליט כאמור גם ביחס לגוף או לחברה שבו המוזמן הוא עובד או נושא משרה באותה עת.
